

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22.11.1995, sp. zn. 4 Cdo 56/94, ECLI:CZ:VSPH:1995:4.CDO.56.1994.1

Číslo: 25/1996

Právní věta: Ustanovení § 492 odst. 1, věta druhá, o.z. ve znění před jeho změnou, provedenou zákonem č. 509/1991 Sb., týkající se souhlasu podílových spoluvlastníků k převodu podílu, zůstalo v době do 1. 1. 1992 platným a účinným a nebylo dotčeno žádným zákonem, ani ústavním zákonem.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 22.11.1995

Spisová značka: 4 Cdo 56/94

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podílové spoluvlastnictví

Předpisy: 40/1964 Sb. § 492 odst. 1 věta druhá

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem Krajského soudu v Plzni byl změněn rozsudek Okresního soudu Plzeň – město, jímž bylo vyhověno žalobě o určení neplatnosti smlouvy z 27. 12. 1991 o převodu spoluvlastnického podílu domu čp. 164 v P., a to tak, že žaloba byla zamítnuta. Na rozdíl od soudu prvního stupně, který smlouvu považoval za neplatnou se zřetelem k dopadu ústavního zákona č. 100/1990 Sb. na použitelnost ustanovení § 492 odst. 1 o. z. (podle něhož k převodu podílu na nemovitosti v „soukromém vlastnictví“ nebylo zapotřebí v tam uvedených případech souhlasu ostatních spoluvlastníků), dospěl odvolací soud na základě odvolání žalovaných ve svém rozsudku k závěru, že věc je třeba posuzovat podle Listiny základních práv a svobod a jejího uvozovacího ústavního zákona č. 23/1991 Sb., již účinných v době uzavření smlouvy. Podle názoru odvolacího soudu nepoživalo z hlediska čl. 11 Listiny ustanovení § 492 odst. 1 o. z. podílové spoluvlastnictví nemovitostí v tzv. soukromém vlastnictví v porovnání s ostatními druhy vlastnictví ani menší ochrany, ani nebyl jeho obsah omezen, nehledě na to, že i kdyby toto ustanovení bylo v rozporu s Listinou základních práv a svobod, pozbylo by podle ustanovení § 6 odst. 1 ústavního zákona č. 23/1991 Sb. svou účinnost až dnem 31. 12. 1991, tedy po uzavření smlouvy účastníků z 27. 12. 1991. Zrušení citovaného ustanovení se stalo novelou občanského zákoníka (zákonem č. 509/1991 Sb.), která nabyla účinnosti dnem 1. 1. 1992 a sjednotila doposud roztříštěnou úpravu vlastnictví.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání a napadala nesprávnost jím provedeného právního posouzení věci. Podle jejího názoru právní úprava vlastnictví podle zákona č. 40/1964 Sb. (ve znění pozdějších předpisů až do novely zákonem č. 509/1991 Sb.) znamenala diskriminaci tzv.

soukromého vlastnictví, což se projevovalo mimo jiné i tím, že podíloví spoluvlastníci takového majetku nebyli podle ustanovení § 492 odst. 1 o. z. chráněni podobně jako spoluvlastníci věci v tzv. osobním vlastnictví podle ustanovení § 140 o. z. (před citovanou novelou) pro případ zcizení spoluvlastnického podílu jinými spoluvlastníky. I kdyby se tu neprojevíly důsledky nové úpravy podle článku 11 Listiny základních práv a svobod okamžitou neúčinností ustanovení občanského zákoníka o tzv. soukromém vlastnictví, měl se vliv toho projevit ve výkladu těchto ustanovení. I kdyby tedy snad ustanovení § 492 odst. 1 o. z. bylo v době uzavření smlouvy, jejíž platnost je v řízení posuzována, formálně platné a účinné, nemělo být aplikováno pro věcný rozpor s článkem 11 Listiny, která v té době jako celek již byla účinná. Ostatně v té době již také ani neexistovaly různé formy vlastnictví a pojem „soukromého vlastnictví“ byl od účinnosti ústavního zákona č. 100/1990 Sb. zrušen a došlo k zrovnoprávnění s ostatními formami vlastnictví. Není také myslitelné, že by v době od účinnosti ústavního zákona č. 100/1990 Sb. až do 31. 12. 1991 byla některým spoluvlastníkům odepřena ochrana před dispozicemi jiných spoluvlastníků, když taková ochrana u nás vždy existovala a také nyní existuje (i když v jiné formě než před 1. 1. 1992). Proto bylo třeba aplikovat na danou věc nikoliv ustanovení § 492 odst. 2 o. z., ale ustanovení § 140 o. z.; žalobkyně proto navrhla, aby byl napadený rozsudek odvolacího soudu zrušen a aby věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Vrchní soud v Praze svým rozsudkem dovolání dovolatelky zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Z odůvodnění:

Platnost smlouvy o převodu spoluvlastnického podílu z hlediska případného souhlasu ostatních spoluvlastníků je třeba posuzovat podle zákona platného a účinného v době uzavření smlouvy (srov. § 868 o. z. po novele provedené zákonem č. 509/1991 Sb.).

Podle ustanovení § 492 odst. 1 o. z. před uvedenou novelou, která toto ustanovení zrušila s účinností k 1. 1. 1992, nebylo k převodu podílu na věci v „soukromém vlastnictví“ třeba souhlasu spoluvlastníků, zatímco spoluvlastník věci v „osobním podílovém spoluvlastnictví“ podle ustanovení § 140, věta první, o. z. před citovanou novelou mohl převést svůj spoluvlastnický podíl na jinou osobu než v tomto ustanovení uvedenou jen za souhlasu všech spoluvlastníků. V případě, kdy byl převáděn podíl na věci, která nebyla předmětem osobního podílového spoluvlastnictví, jde v projednávané věci o právní posouzení otázky, zda bylo ustanovení § 492 odst. 1 o. z. před novelou dotčeno článkem 11 Listiny základních práv a svobod, která nabyla účinnosti 8. 2. 1991. Správně dovodil odvolací soud, že není třeba věc posuzovat podle čl. 7 odst. 2 Ústavy ČSFR ve znění ústavního zákona č. 100/1990 Sb., který nabyl účinnosti 23. 4. 1990, neboť ten byl zrušen ustanovením § 5 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., platným v době uzavření smlouvy v prosinci 1991.

Především je tu nutno posoudit otázku, zda vůbec Listina základních práv a svobod podle svého výslovného znění zamýšlela v tomto ohledu něco na platné úpravě změnit, popřípadě od kdy tak měla učinit. Z tohoto hlediska, jež rovněž správně uvážil odvolací soud, je rozhodující ustanovení § 6 odst. 1 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., podle něhož zákony a jiné právní předpisy měly být uvedeny do souladu s Listinou nejpozději do 31. 12. 1991 s tím, že tímto dnem pozbývají platnosti ustanovení, která s Listinou v souladu nejsou.

Z tohoto ustanovení nepochybně vyplývá, že Listina základních práv a svobod nezamýšlela způsobit důsledky neústavnosti zákonných a podzákonných právních předpisů a jejich jednotlivých ustanovení okamžitě, ale chtěla je do určité doby oddálit tak, aby byla poskytnuta možnost je napravit legislativní cestou. Po tuto přechodnou dobu (zajisté i z důvodu zachování právní jistoty) zákony a právní předpisy s Listinou rozporné nepozbyly své platnosti ani účinnosti. Šlo tu o vědomý odklad účinnosti ve specifické oblasti podústavních norem, když novela důležitých základních předpisů, mezi nimi i občanského zákoníka, se stala účinnou od 1. 1. 1992, tedy tak, aby nedošlo ani na

okamžik k protiústavnosti těch ustanovení, která s Listinou základních práv a svobod nebyla v souladu.

Ustanovení § 492 odst. 1 o. z. (ve znění před novelou provedenou zákonem č. 509/1991 Sb.) bylo tedy v době sepsání smlouvy účastníků z 27. 12. 1991 platné a účinné. Právní názor dovolatelky, že přesto nemělo být aplikováno, je neopodstatněný, neboť popírá zásadu právního řádu, že zákony musí být dodržovány. Kdyby Listina základních práv a svobod, případně ústavní zákon č. 23/1991 Sb. zamýšlely učinit dané zákonné ustanovení neúčinným okamžikem své vlastní účinnosti, nebylo by do tohoto ústavního zákona pojata jeho ustanovení § 6 odst. 1.

Ostatní úvahy o ústavnosti zákonné úpravy občanského zákoníka před novelou provedenou zákonem č. 509/1991 Sb. (v době platnosti smlouvy, o niž v tomto případě šlo) nejsou pro posouzení věci rozhodné, a proto se jimi dovolací soud na rozdíl od odvolacího soudu nezabýval.

Ze všech těchto důvodů bylo odvolání žalobkyně zamítnuto podle ustanovení § 243b o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu bylo shledáno správným.

Výrok o nákladech dovolacího řízení má oporu v ustanoveních § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. Žalobkyně pro neúspěch ve věci právo na náhradu nákladů dovolacího řízení neměla a žalovaným žádné náklady nevznikly.